

А. І. Салатська

Міфологема як чинник смислової структури
у поезії М. Вінграновського

Визначальними для постичного лексикону М. Вінграновського є міфологеми із значенням «вода», «дерево», «небесні світила», «тварини». При цьому найпродуктивнішими є словообрази дощ, клен, акація, дуб, зоря, кінь, заєць, а також назви птахів. Визначаючи особливості слововживання названих словообразів, відзначаємо три випадки:

1. Актуалізація образів у своєму усталеному значенні, часто взятому у складі фольклорних фразеологізмів (*На ясні зорі, тихі води Пливи, скривавлена любов; І степ лежить від мене — до коня*).

2. Індивідуальне авторське вживання словообразів, показником якого найчастіше виступають епітети (*То вже я народився при дубовій корі*;

Гуцулки погляд чорнокрилий, Як птича тінь, небесна тінь; Червоних зір червоний зорепад; Пахне звечора небо осінніми птицями).

3. Індивідуальна вмотивованість М. Вінграновського, яка виявляється в незвичній метафоризації міфологем на позначення різних образів (*Сині очі зорі Зорять з зору твого дорогого; Нехай в очах твоїх два чорних сонця тужать*).

Інколи міфологема є стрижневим образом поетичного твору. На основі актуалізації цього образу будується цілий вірш (*Зоря над містом зібрана і чемна, Зоря над містом точна і знаменна, Зоря над містом хлібом пахне темним – Найкраще в світі пахне хліб печений*).

Досить часто автор персоніфікує словообрази зорі, місяця, дощу, акації, тощо (*Обнімає ніч зорю за плечі, Синьо посміхається зоря; Земля і Місяць вдвох дивились око в око; Пищать дощі, і води топлять і душу, і терпіння, й час; Сеньйорито акаціє, добрий вечір*).

Відзначаємо також вживання поетом образів з прикладками для акцентування уваги на певній їх ознаці (*Її сама вона, як ця коза-сльоза; І темно-пурпурово сходить З-за серця місяць-молодан*).

Цікавим є використання словообразів у пейзажних замальовках (*В ніч кам'яну, коли темно воді і дорозі; Прощалось літо. Тьмянів лист, І лев лежав під кленом*).

В поезіях М. Вінграновського ми можемо спостерігати такі міфопоетичні протиставлення: життя-смерть, щастя-нещастя, небо-земля, вогонь-вода, вологий-сухий, далекий-близький.

Міфологеми, вживані в поетичному лексиконі М. Вінграновського, утворені на загальній міфопоетичній базі чи супроводжують індивідуально-авторські художні образи, висвітлюють нескінченний запас міфологічних символів.